

In deze rubriek gaan we dit jaar een aantal basisbeginselen onder de loep nemen; een duidelijk uitgangspunt voor beginners en mogelijk geeft het geroutineerde imkers te denken.

De imker kent zijn volken

Een bekwaam imker kent zijn volken doordat hij regelmatig observeert: aan het vlieggat, een blik onder de dekplank en soms een verdergaande inspectie van het broednest. Ook een bouwraam levert, naast darrenraat als val voor de varroamijt, nuttige informatie. Als hij enkele weken weg is geweest, bijvoorbeeld voor een vakantie, is hij die kennis even kwijt. Hij heeft het weer niet mee beleefd en de ontwikkeling even niet gevolgd. Een algehele inspectie is dan nodig om de draad weer op te nemen.

Van september tot maart ziet de imker weinig van zijn volken en dat maakt het noodzakelijk een voorjaarsinspectie te houden om weer een beeld te krijgen van de toestand van de volken. Er kan in zo'n lange tijd zoveel gebeuren.

Essentiële informatie

De ervaren imker weet van zijn volken hoe sterk ze zijn, hoeveel voedsel er in voorraad is en of er een goede koningin op zit. Het is voor hem een tweede natuur geworden om bij elke ingreep in het volk automatisch op deze drie essentiële zaken te letten. Een volk verandert voortdurend maar geleidelijk en juist daarom kijkt de imker voortdurend hoe het gaat. De beginnende imker moet zich daar nog doelbewust op richten. Hij ziet niet in één oogopslag dat er iets mis is met het volk, laat staan dat hij conclusies kan trekken uit het vlieggedrag. Het moge voor hem een troost zijn dat ook voor de geoefende imker het bijenvolk nog de nodige geheimen heeft.

Foto's: Peter Elshout

Het vlieggat en de varroabodem

Vóórdat de bijenkast voor de eerste keer na de winter weer open gaat, kan de imker al veel weten door de activiteit bij het vlieggat te observeren. Het boekje 'Bij het vlieggat' van Heinrich Storch geeft hierover veel informatie.

Condens geeft aan dat de bijen een broednest hebben. Soms slaat er zoveel waterdamp neer dat water uit de kast loopt. Een gunstig teken.

De lade van de varroabodem levert ook nuttige informatie. Lichtgekleurde varroamijten laten zien dat de mijt alweer actief is. De straatjes met vers afval laten zien hoeveel ramen een volk bezet. Wit-geel wasmul geeft aan waar het volk zit. Hoe verder de mul vanaf het vlieggat ligt, hoe verder het volk naar achter zit. Dat dit ook aanwijzingen geeft over hoeveel voer er nog over is, geldt alleen voor volken die op weinig ramen zitten. Bijen maken de voorraad suiker wel van voor naar achter op, maar niet over de volle breedte van tien of elf ramen.

De voorjaarsinspectie

Het doel van de voorjaarsinspectie is om de binding met het volk weer te herstellen door voorraad voer en volkssterkte te beoordelen en te kijken of de koningin goed in orde is.

Wanneer voert de imker de voorjaarsinspectie uit? Dat is, zoals bij alles wat met bijen te maken heeft, afhankelijk van het weer. Bij een zacht voorjaar zal dat eerder gebeuren dan bij een voorjaar met onguur weer. De bloei van bepaalde planten is een goede indicatie. Bijen en planten zijn beide voor hun ontwikkeling afhankelijk van het weer. Voor de beginnende imker is eind maart, begin april een geschikte tijd; krokussen zijn uitgebloeid en hier daar ontluikt een paardebloem. Het volk is dan nog overzichtelijk groot. We kunnen een inspectie uitvoeren bij een buitentemperatuur van 12 à 13°C in de schaduw.

Beoordeling van de volkssterkte

Als de dekplank van de kast af is, kijken we op de ramen. We zien de bijen in de ruimte tussen de raampjes zitten. Deze ruimtes noemen we straten. Hoeveel straten zijn er met bijen gevuld? Als ze

allemaal vol zitten zeggen we dat het volk tien ramen bezet. Zijn er maar vijf gevuld, dan zit het volk op vier ramen. Deze informatie geeft voornamelijk een eerste indruk van de volksgrootte en is in het voorjaar bruikbaar. Later in het jaar zegt een blik op alleen de bovenkant van de ramen niet zo veel meer over de volkssterkte.

Voor de voorjaarsinspectie maken we met weinig rook de kast open. We willen de bijen niet meer storen dan nodig is om goed te kunnen zien hoe de situatie in het volk is. Als het goed is, zit de bovenbak eind maart nog aardig vol. Na gekeken en op de kastkaart genoteerd te hebben hoeveel ramen het volk bezet, halen we er eerst een kantraam uit om ruimte te maken. Als het goed is, zien we dat de eerste paar ramen nog voor 2/3 of meer gevuld zijn met verzegeld voer. Zodra we bij het broednest komen letten we op gesloten werksterbroed. Als we dat gezien hebben gaan we niet meer verder. We weten nu dat de koningin moergoed is. Moergoed wil zeggen dat de koningin bevruchte eitjes kan leggen waaruit werksters geboren worden. Om te weten hoe groot het broednest is, gaan we aan de andere kant op dezelfde manier te werk. Eerst het kantraam, daarna verder werken tot aan het broednest. We weten nu hoeveel ramen broed en voer er in het volk aanwezig zijn. De koningin is goed. De kast kan weer dicht en de imker is gerustgesteld.

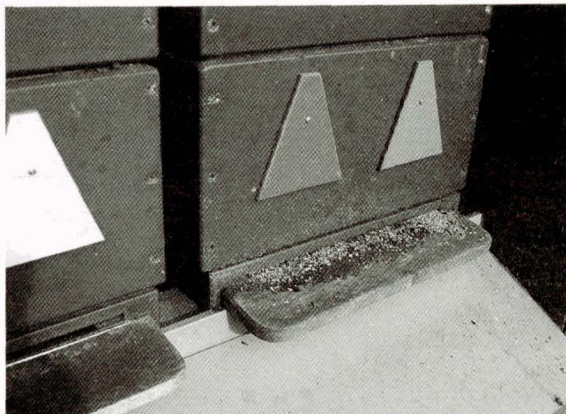
Verwachtingen van een gemiddeld bijenvolk

Een gemiddeld bijenvolk zal bij de eerste inspectie vaak het volgende beeld te zien geven: zowel links als rechts enkele ramen met nog veel verzegeld voer (suiker) in de cellen. Daartussen zes ramen voor driekwart bezet met broed, randen met open en gesloten suiker en stuifmeel. Het broednest heeft nog een bolvorm. De middelste ramen hebben dan ook meer broed dan de buitenste. Zijn de plakken broed erg groot, dan is het waarschijnlijk dat er ook al broed in de onderbak te vinden is. Het is bij de eerste inspectie nog niet belangrijk dat al te weten.

Als het volk acht ramen goed bezet, mogen we tevreden zijn. Het is de winter goed doorgekomen. Ook als het volk kleiner is, maken we ons nu nog geen zorgen.

Als de imker in het voorafgaande najaar voldoende heeft gevoerd, zal er vrijwel altijd genoeg voer in voorraad zijn. Een enkele keer wordt een volk in het late najaar door haar burens beroofd, zonder de bij roverij gebruikelijke drukte; stille roverij.

Omdat het weer zo'n belangrijke factor is voor de ontwikkeling van de volken is het goed de gemiddelde volksontwikkeling van een aantal volken op dezelfde

bijenstand als normaal te betitelen. De volksontwikkeling kan per jaar nogal verschillen. Het heeft weinig zin hier een getal als een soort ideaal gemiddelde aan te geven. De afwijkingen naar beneden mogen in elk geval niet al te ver onder dat gemiddelde liggen. Zo'n volk is duidelijk onder de maat.

Inspecteren en werken

Ervaren imkers zullen de voorjaarsinspectie combineren met de voorjaarswerkzaamheden om het aantal inbreuken in het bijenleven tot een minimum te beperken. Voorjaarsinspectie en voorjaarswerkzaamheden liggen in tijd meestal dicht bij elkaar. Rond half april willen de meeste imkers dat werk wel achter de rug hebben. Voor de beginnende imker is het wel verstandig de inspectie en de werkzaamheden gescheiden te houden. Na de inspectie eens rustig overdenken wat hij allemaal gezien heeft, helpt om het maken van fouten te voorkomen.

Administratie

Voorals men meer volken heeft is het belangrijk informatie vast te leggen. We kunnen daarbij drie groepen gegevens onderscheiden. Op de eerste plaats de handeling zelf. Wat heeft men op welk tijdstip gedaan? Deze kennis is nuttig als men bij een latere ingreep op onverwachte verschijnselen stuit, zoals dopen. Heeft men iets vastgelegd dan kan men terug rekenen en een mogelijke oorzaak achterhalen. Verder de reacties van het volk op een handeling. Wordt de ingehangen kunstraat goed uitgebouwd? De darrenraat goed belegd? Het is een bevestiging dat de imker op het goede moment iets gedaan heeft. Een derde groep gegevens betreft het gedrag van het volk. Steeklust, raatzit, het aaneengesloten zijn van het broednest. Deze laatste groep gegevens is van belang bij teelt en selectie, onverschillig met welk soort bijen men werkt.